

Vuorovaikutusraportti

Merisataman saarten (Ullanlinna) asemakaavan muutos

Päiväty 19.7.2021, täydennetty 16.11.2021

Diaarinumero HEL 2016-002260

Hankenumero 5564_1

Asemakaavakartta nro 12718

Kuva 1. Suunnittelualan rajaus.

Vuorovaikutusraportin sisältö

Vuorovaikutusraportissa esitetään yhteenvedot asemakaavan muutoksen (kaavaratkaisu) valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista (huomautukset) sekä vastineet niihin. Vuorovaikutusraporttia täydennetään kaavaprosessin edetessä.

Jäljennökset kaikista kaavan valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista ovat nähtävissä Helsingin kaupungin kirjaamossa, käyntiosoite: Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11–13, puhelimitse 09 310 13700 ja sähköpostilla helsinki.kirjaamo@hel.fi.

Kaavoituksen eteneminen

Vireilletulo

- kaavoitus on tullut vireille vuonna 2016 osittain alueella toimivan purjehdusseuran hakemuksesta ja muilta osin kaupungin aloitteesta
- suunnittelusta on tiedotettu vuoden 2017 kaavoituskatsauksessa

OAS

- OAS ja muuta aineistoa (asemakaavan muutosluonnos) oli nähtävillä 6.11.-24.11.2017, asukastilaisuus 15.11.2017 klo 18 - 20 Helsingfors Segelsällskapetin (HSS) tiloissa Liuskasaaressa.
- nähtävilläolosta ilmoitettiin kirjeillä, verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat ja Helsingin Uutiset -lehdessä
- mahdollisuus esittää mielipiteitä
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille mielipiteen jättäneille, jotka ovat mielipiteen yhteydessä erikseen ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa

Ehdotus

- kaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta ilmoitettiin verkkosivuilla www.hel.fi/kaava-kuulutukset
- mahdollisuus tehdä muistutus, viranomaisilta pyydettiin lausunnot
- muistutukset ja lausunnot käsitellään lautakunnassa
- kaavan valmistelun aikana saatuihin huomautuksiin vastataan vuorovaikutusraportissa, joka löytyy karttapalvelusta <https://kartta.hel.fi/suunnitelmat>
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille muistutuksen jättäneille, joiden sähköposti- tai postiosoite ilmenee muistutuksesta

Hyväksyminen

- kaupunginhallitus käsittelee kaavaehdotuksen
- kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavan
- tieto kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä lähetetään niille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon aikana
- hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan
- kaava tulee voimaan, jos hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu tai valitukset on hylätty.

Yhteenvetot esitetyistä huomautuksista ja vastineet niihin

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä kaavan valmisteluaineiston (asemakaavan muutosluonnos) nähtävilläolo 6.11.–24.11.2017

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Viranomaisten kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat pelastuslaitoksen toimintaedellytyksien huomioimiseen jatkosuunnittelussa, yksityisin järjestelyin hoidettaviin uusiin vesijohdotuihin ja viemäreihin. vesiväylien esittämiseen kaavakartalla, runkoväylän turvallisuuteen, rantarakenteiden suunnitteluun ja rakentamiseen sekä alueelle suunniteltavien rakennusten ja rakenteiden sovittamisesta ympäristöön sekä vedenalaisinventointiin. Kannanotoissa esitetyt asiat on otettu huomioon kaavatyössä siten, että kaavamääräyksiin ja merkintöihin on tehty lisäyksiä sekä Merisataman merialueesta teetettiin arkeologinen vedenalaisinventointi.

Kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta saatiin seuraavilta asiantuntijaviranomaisilta:

- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) vesihuolto
- Liikennevirasto
- Museovirasto
- pelastuslaitos
- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, kaupunginmuseo

Vastineet viranomaisten kannanottoihin

Yksityisin järjestelyin hoidettavat vesijohdot ja viemärit

HSY:n kannanoton mukaan alue ei kuulu HSY:n vesihuollon toiminta-alueeseen ja saarissa sijaitsevat rakennukset ovat liittyneet mantee-reella sijaitsevaan yleiseen vesihuoltoverkostoon yksityisin liittymisjohdoin. Mahdolliset uudet vesijohdot ja viemärit tulee toteuttaa yksityisin järjestelyin kuten tähänkin asti.

Vastine

Asemakaavassa on määräys: ennen rakennustöihin ryhtymistä on selvitettävä yhdyskuntateknisen huollon johdot ja kaapelit sekä niiden uudelleen järjestelyn tarve. Vesijohdot ja viemärit huomioidaan alueen toteutussuunnitteluvaiheessa.

Veneväylät

Liikenneviraston lausunnon mukaan asemakaavan muutosalueelle sijoittuu veneväyliä, jotka tulisi esittää kaavakartalla. Liikenneviraston ylläpitämä Stora Bodö-Teerisaari-runkoväylä tulee huomioida suunnittelussa siten, että se pysyy edelleen turvallisena navigoida. Rantarakenteiden suunnittelussa, sijoittamisessa sekä toteuttamisessa tulee huomioida myös vesiliikenteen aiheuttama aallokko ja rantaerosio.

Vastine

Väylät on merkitty kaavakartan pohjakarttaan. Kaavakarttaan on lisätty määräys: Rantarakenteiden suunnittelussa, sijoittamisessa sekä rakentamisessa tulee huomioida vesiliikenteen aiheuttama aallokko ja rantaerosio.

Vedenalainen kulttuuriperintö

Museoviraston kannanoton mukaan kaava-alueen mahdollisesta vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä ei ole tietoa, koska alueella ei ole tehty vedenalaisinventointia. Alueilla, joille suunnitellaan vesialueen muuttuvaa käyttöä ja vesirakentamista, tulee teettää arkeologinen vedenalaisinventointi sen selvittämiseksi, onko muuttuvan käytön alueilla vedenalaista kulttuuriperintöä, johon kaavalla voi olla vaikutusta.

Vastine

Kaava-alueesta teetettiin meriarkeologinen selvitys yhteistyössä Museoviraston kanssa. Inventoinnissa havaittiin vedenalainen muinaisjäännös Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välisessä salmessa. Muinaisjäännös on merkitty kaavakarttaan sm-merkinnällä ”Muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty ilman mm-lain perusteella annettua lupaa. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon tai Museoviraston lausunto.”

Uudisrakennukset

Kaupunginmuseo korostaa lausunnossaan, että alueelle suunniteltaessa tulee uudet rakennukset ja rakenteet mittakaavallisesti ja materiaaleiltaan sovittaa pienimuotoiseen merelliseen ympäristöönsä. HSS:n suojeltu, kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas paviljonki tulee säilyä Liuskasaaren näkymässä maamerkin omaisena rakennuksena.

Vastine

Kaavaehdotuksessa on määräys, joka koskee kaikkia Merisataman saaria: ”Uudisrakennukset tulee suunnitella siten, että ne koon, muodon, materiaalien, värityksen ja julkisivupintojen jäsentelyn suhteen ovat sopusoinnussa kyseisen saaren vanhan rakennuskannan kanssa.” Lisäksi saarille on annettu yksityiskohtaisempia määräyksiä ohjaamaan rakentamista.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat merimaiseman säilymiseen, Merisataman käyttötarkoituksiin, rakentamisen määrään, telakka-alueiden ja laituri-alueiden

kokoon sekä yksittäisiin kaavamääräyksiin. Mielenpitoet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että kaavakartan määräyksiä ja merkintöjä on tarkennettu, muutettu ja lisätty.

Kirjallisia mielenpiteitä saapui 8 kpl.

Vastineet mielenpiteisiin aihepiireittäin

Avoin vesialue

Mielenpiteissä on ilmaistu huoli Merisataman ja saarten välisen vapaan merimaiseman säilymisen puolesta. Rannalta avautuvaa merinäköymää pidetään tärkeänä ja venesatama-alueen kasvattamisen pelätään tukkivan näköymän uusilla laituri- ja aallomurtajarakenteilla. Kesäaikaisen purjehduskoulutuksen ja talven luistelun uskotaan kärsivän merisataman laguunissa vapaan vesialueen vähetessä. Mielenpiteissä toivotaan, että laiturien määrää, suuntausta ja sijoitusta harkitaan uudelleen.

Vastine

Laiturien määrä, suuntaus ja sijoitus suunnitellaan tarkemmin toteutusvaiheessa Liuskasaaren vuokranneen purjehdusseuran toimesta vesialuetta käyttävien harrastajien tarpeiden mukaan. Kaupunkialueella on kysyntää suojaisista venepaikoista. Tehostamalla nykyistä Uunisaaren ja Liuskasaaren välissä olevaa satamaa, on alueelle osoitettavissa huomattava määrä uusia paikkoja. Laiturialueen rajausta on tutkittu siten, että vesialue pysyy mahdollisimman laajana ja näköymä merisataman suunnasta merelle pysyy avoimena.

Maisema

Saaret, luonnonmukaisuus, kalliot ja luonnon kasvillisuus todetaan tärkeiksi ja säilyttämisen arvoisiksi ominaisuuksiksi eikä niitä saa pilata liiallisella viimeistelyllä. Saarten luonnonmukaisuus tulee olla säilyttämisen kohde ja rakentamisen määrän ja koon tulee olla alisteisia sille. Varsinkin Liuskaluodon rakentamisen kokoa ei pidetty maisemallisesti kestäväenä. Lisäksi mielenpiteissä toivottiin viitesuunnitelmia ja leikkauksuvia, joista ilmenee rakentamisen vaikutukset maisemaan.

Vastine

Saaret on tarkoitus jättää edelleen mahdollisimman luonnonmukaisiksi. Rakentamisen määrä ja sijainti on mietitty saarten ja nykyisten rakennusten suhteen, niin että saarten siluetti säilyy ja vanhat rakennukset pysyvät saarilla dominantteina. Ympäristön hoidosta on annettu seuraava kaavamääräys: ”Alue on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakuvallisesti arvokas kokonaisuus, joka muodostuu toisiinsa limittyvistä saaristoluonto- ja satamatoimintojen vyöhykkeistä. Ympäristöä tulee hoitaa niin, että kokonaisuuden arvo ja historiallinen kerroksellisuus ja luontoarvot säilyvät. Alueen merijulkisivu tulee säilyä yhtenäisenä ja melko tasaisena. Väylästöjen rakenteissa on käytettävä

alkuperäisiä vastaavia pinnoitteita”. Kaavaehdotuksen liitteeksi on laadittu viitesuunnitelmat, joista ilmenee rakentamisen vaikutukset maisemaan.

Rakentaminen

Mielipiteissä on pidetty tärkeänä, ettei saaristomaisemaa tuhota liiallisella uudisrakentamisella. Liuskasaareen ja Liuskaluotoon kaavaluonnoksessa esitettyjä uusia rakennuksia on pidetty ylimitoitettuina. Mielipiteissä oltiin sitä mieltä, että kaavaan merkitty rakennusoikeus on liian suuri saarille ja Liuskaluodolle esitetty rakennus liian korkea. Majoitusrakennusten tarpeellisuudesta kannettiin huolta. Myös suunniteltujen rakennusten ympärivuotinen käyttötarkoitus sekä niiden vaatima infrastruktuuri on jäänyt mielipiteen esittäjille epäselväksi. Liuskasaareen esitetyn esiintymislavan pidettiin aiheuttavan ympäristöhaittaa Merisatamaan ja siitä pitäisi luopua. Sen sijaan samalle paikalle tulisi palauttaa palaneen venevajan kokoinen rakennusala venesatamaa palveleva huolto- ja varastorakennus. Uunisaareen toivotaan yleistä savusaunaa.

Sirpalesaareen kaavaluonnoksessa esitetyn, nykyisen venevajan lounaispuolelle esitetyn saunan tilalle haluttaisiin 800 k-m² kokoinen monitoimirakennus. Rakennus toimisi venesatamaa palvelevana huolto- ja varastotilana, mutta siellä olisi myös purjehdusseuran koulutus-, sauna- ja sosiaalitilat sekä veneen kuljettajan asunto. Nykyinen vastaavassa käytössä oleva rakennus esitetään mielipiteessä purettavaksi laajenevan telakkakentän alta. Lisäksi telakointialueelle toivotaan pienimuotoisempaa huolto- ja varastotilaa.

Lisäksi toivottiin lisää havainnemateriaalia, josta selviää rakentamisen määrä suhteessa maisemaan.

Vastine

Yleiskaavan mukaisesti aluetta tullaan kehittämään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena. Suunnittelussa tullaan turvaamaan kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Asemakaavamuutos perustuu saarten virkistys-, ulkoilu ja liikuntapalveluita tukevaan lisärakentamiseen samalla lisätään merellistä infrastruktuuria ja saariston saavutettavuutta.

Uusien rakennusten sijoittelussa ja määrässä on huolehdittu, että nykyiset rakennukset pysyvät saarilla edelleen dominantteina ja kalliomaisema säilyy. Lisärakentamistarpeet ovat tulleet saarten käyttäjiltä, purjehdusseuroilta sekä yrittäjiltä. Sirpalesaareen on osoitettu lisärakentamista vanhan varastorakennuksen jatkeeksi, lisäksi telakka-alueelle purettavan rakennuksen paikalle on osoitettu rakennusala sen toimintaa palveleville rakennuksille. Liuskaluotoon on osoitettu rakennusoikeutta venesatamaa palvelevalle monitoimirakennukselle, Liuskasaaren etelän puoleiselle uudelle satama-alueelle sekä koillisen puolelle palaneen varaston paikalle on sallittu rakennusoikeutta huolto- ja varastoraken-

nuksille. Lisäksi Sirpalesaaren ja Liuskaluotoon mahdollistetaan pienten saunarakennusten rakentaminen. Uunisaaren nykyisiä ravintola- ja saunarakennuksia sallitaan osittain purettaviksi sekä täydennysrakennettavaksi. Sen sijaan kaavaehdotuksessa on luovuttu luonnosvaiheen majoitusrakennuksista sekä esiintymislavasta Liuskasaarella sekä lainvoimaisessa asemakaavassa osoitetusta saunarakennuksen rakennus- alasta Pohjoisessa Uunisaassa.

Telakka-alueet ja talvisäilytys

Veneiden talvisäilytys on mielipiteen mukaan hoidettu huonosti Merisataman alueella jo nykyisellään. Talvisäilytyspaikat ovat täynnä ja talvisäilytysmahdollisuuksien pelätään heikkenevän jatkossa edelleen. Talvisäilytys tulisi huomioida kaavan valmistelussa ja Merisataman asemakaavanmuutoksen yhteydessä tulisi tuleville uusille laituripaikoille osoittaa talvisäilytyspaikka kaupungin viranomaisten kanssa.

Sirpalesaaren telakka-aluetta toivottiin kavennettavan luoteesta ja sen sijaan kasvatettavan lounaaseen. Näin telakka-alue olisi toiminnallisesti järkevämpi ja kalliomaisema olisi eheämpi. Lisäksi telakka-alueen kaavamääräystä lv-2 haluttiin muutettavan muotoon: ”alueen osa, jolle saa sijoittaa telakka-alueen luonteeseen sopivia rakenteita ja laitteita”.

Vastine

Merisataman asemakaavamuutoksessa kasvatetaan venesatama-alueita. Telakka-aluetta kasvatetaan Sirpalesaassa mahdollistamalla kallioalueen louhinta saaren pohjoispuolella. Alueen kasvattaminen tähän suuntaan on tutkittu asemakaavoituspalvelun ja kaupunkitila- ja maisemasuunnittelun kesken. Kallioalue jätetään pohjoisen puolella, mantereeseen suuntaan ehjäksi. Saarten pinta-ala on rajallinen, joten muualle telakka-alueita ei kaava-alueella voi osoittaa. Kaupunki tutkii aktiivisesti mahdollisia uusia talvisäilytysalueita koko kaupungin alueella.

Telakka-alueen kaavamääräys lv-2 muutettiin kaavaehdotuksessa muotoon: ”alueen osa, jolle saa sijoittaa telakka-alueen luonteeseen sopivia rakenteita ja laitteita”.

Uudet laiturit ja aallonmurtajat

Yhteyslaiturimuutokset ovat aiheuttaneet huolta. Merisataman puoleisen yhteyslaiturin kasvattamista ei pidetä hyvänä, mikäli se vaikeuttaa viereisen veneseuran laiturien turvallista käyttöä. Laiturimäärän kasvattamista Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välisellä merialueella suunnitellun aallonmurtajan suojaan pidettiin hyvänä, mutta ehdotettiin samalla voisiko saarten ja Merisataman välisellä vesialueella laiturien määrää, suuntausta ja sijoitusta harkita uudelleen. Yleisesti oltiin huolissaan, että tämä vesialue täyttyy liikaa.

Alueella toimivat purjehdusseurat esittivät toiveen, että uusia laiturialueita suunniteltaessa seuroihin suhtaudutaan tasapuolisesti.

Uuden aallonmurtajan sijainnin puolesta oltiin huolestuneita näkymien säilymisen kannalta. Avomerinäkömään haluttiin jäävän avoimeksi. Mieliteissä pidettiin myönteisenä vanhan aallonmurtajan Uunisaaren ja Liuskasaaren välillä säilymistä ennallaan. Tämä aallonmurtaja on ympärivuotinen asukkaiden ja ulkoilijoiden suosima ulkoilureitti ja sieltä avautuvaa näkymää pidettiin tärkeänä. Kyseiseen aallonmurtajaan toivottiin kuitenkin veden virtauksen mahdollistavaa rakennetta avomereltä uimarannan puolelle, jotta veden virtaama ja laatu pystyttäisiin turvaamaan Merisatamanlahdella. Myös aallonmurtajien korkeudesta oltiin huolestuneita.

Vastine

Merisataman asemakaavamuutoksessa on tutkittu kaava-alueella toimivien purjehdusseurojen tarpeita venesatamien ja telakoiden osalta. Kaavaratkaisussa mahdollistetaan venesatama-alueen kasvattaminen sekä yhteysaluslaiturien sijoitus. Jatkosuunnittelussa tutkitaan laiturien sijoitus tarkemmin turvallisuus ja vesiliikenne huomioiden.

Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välisten aallonmurtajien sijainti tarkentuu jatkosuunnittelussa. Kaavakartassa on osoitettu alue, missä ne tulee sijaita. Aallonmurtajien korkeudesta on annettu kaavamääräys: ”Aallonmurtajan harjan korkeusasema ei saa ylittää +3,0 metriä.”

Eteläisen Uunisaaren ja Liuskasaaren väliseen aallonmurtajaan on osoitettu kaksi siltaa, joiden alta on mahdollistettu veden virtaaminen. Lisäksi Merisataman puolelle on osoitettu alueen osa w, jolle on jätettävä vähintään 1 metrin levyinen kulkuaukko meriveden virtausta varten.

Uunisaaren uusi käynti- ja vieraslaituri

Uunisaaren käynti- ja vieraslaiturin sijaintia uimarannan välittömässä läheisyydessä pidettiin huonona. Laiturin koetaan häiritsevän uimarannan käyttöä, aiheuttavan vaaratilanteita ja uimaveden pilaantumista. Laiturin sijoittamisen tälle alueelle pelätään tukkivan avomerinäkömää mantereelta katsottaessa. Vieraslaiturin tarvetta Uunisaareen epäiltiin, mutta käyntilaiturin kehittämistä pidettiin kuitenkin kannatettavana. Käynti- ja vieraslaiturin sijainniksi ehdotettiin nykyistä huoltolaiturin paikkaa uunisaaren koillispuolella.

Vastine

Kaavaehdotuksessa Uunisaaren huolto- ja vieraslaituri on osoitettu Pohjoisen Uunisaaren koillispuolelle Uunisaarensalmeen.

Uusi talvisilta

Merisataman alue on vilkkaassa virkistyskäytössä myös talvella. Usein Merisataman ja saarten välissä oleva merialue on ainoa, joka saa kantavan jääpeitteen. Alue toimii tällöin luisteluratana ja hiihtomaastona. Uunisaaren talvisillan lisäksi suunniteltua toista talvisiltaa pidetään hyvänä ja onnistuneena ratkaisuna. Se mahdollistaa talvisen kävelyreitit tekemisen saariin. Mielenpaineissa tuotiin kuitenkin esille, että olisiko toisen talvisillan sijainti parempi Merisataman ja Sirpalesaaren välillä kuin ehdotetussa paikassa Merisataman ja Liuskaluodon välillä. Tällöin merialue pysyisi tarpeeksi laajana talviharrastuksiin.

Vastine

Talvisillan paikaksi tutkittiin myös Sirpalesalmea, mutta päädyttiin kuitenkin Merisataman ja Liuskaluodon väliseen merialueeseen, joka soveltuu talvisillan paikaksi paremmin. Jäättömänä talvena on mahdollista päästä veneellä osaan satama-alueetta.

Uusi vesitie Liuskasaaren ja Sirpalesaaren välistä

Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välistä vv-alueetta, joka mahdollistaa uuden yhteyden ulos satamasta, pidettiin hyvänä. Väylän syväykseksi ehdotettiin vähintään samaa kuin on Merisataman veneilyn runkoväylällä, jotta isommatkin veneet pääsevät satamaan.

Vastine

Liuskasaaren ja Sirpalesaaren välisen väylän syväys tutkitaan tarkemmin jatkosuunnittelussa.

Vesialue W

Merisataman läpi kulkevalle veneilyn runkoväylälle on osoitettu kaavamerkintä W, mille ei mielenpaineiden mukaan kuitenkaan ole merkitty tarkempia määrittelyjä. Vapaa kulku W-alueella tulisi mahdollistaa veneilykauden aikana. Lisäksi toivotaan, että asemakaavamuutoksen yhteydessä Merisataman W-alueella merkitään opastein aallonmuodostuskielto.

Vastine

Kaavamerkintä W kertoo kaava-alueen pääkäyttötarkoituksen. Asemakaavassa ei määritetä vesiliikennesääntöjä eikä –merkkejä. Merisataman väylän turvallisuutta valvoo liikennevirasto.

Esitysmateriaali

Mielenpaineissa toivotaan viitesuunnitelmaa liitettäväksi osaksi asemakaavaehdotusta.

Vastine

Asemakaavaehdotuksen liitteenä on havainnekuvia sekä viitesuunnitelmia alueesta.

Yhteenveto asukastilaisuudesta 15.11.2017 klo 18–20 Helsingfors Segelsällskapetin (HSS) tiloissa Liuskasaarella

Asemakaavan muutosta hakeneen purjehdusseura Helsingfors Segelsällskapetin (HSS) kommodori kertoi hankkeen taustoista. Asemakaavoituspalvelun suojeluasioista vastaava arkkitehti Sakari Mentu kertoi saarten ja rakennusten historiasta. Arkkitehti Suvi Huttunen asemakaavoituspalvelusta kertoi asemakaavaprosessista ja aikatauluista sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman valmisteluaineistoon sisältyneen kaavaluonnoksen sisällöstä. Yleistä keskustelua aiheesta.

Kaavaehdotuksen julkinen nähtävilläolo (MRL 65 §) 19.7.–17.8.2021

Muistutukset ja kirje

Kaavaehdotuksesta tehtiin 4 muistutusta. Nähtävilläoloajan ulkopuolella saapui 1 kirje.

Muistutuksissa esitetyt huomautukset kohdistuivat Uunisaaren laiturijärjestelyyn, Merisataman väylän leveyteen ja väylän käyttäjiin, telakka-alueen aitaamiseen, Liuskaluodon rakentamisen määrään, meritäytöön, Merisataman kuormitukseen sekä lintuihin.

Kirjeessä esitetyt huomautukset kohdistuivat kaavoituksen vuorovaikutukseen, Uunisaaren laiturijärjestelyyn, viitesuunnitelman ja kaavaehdotuksen yhteneväisyyteen, Liuskaluodon toimintoihin, vuorovenelaiturin sijoittumiseen, Merisataman väylän leveyteen ja väylän käyttäjiin, sekä talvisäilytykseen.

Vastineet aihepiireittäin

Vuorovaikutus

Kaavaluonnoksesta kirjeen lähettänyt toivoi muistutuksessaan, että saisivat tietoa kaavan edistymisestä ja informaatio tästä tulisi heille suoraan.

Vastine

Lain mukaan kaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta on tiedotettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Eli asia on tapauskohtaisesti harkittava, nyt kaavaehdotuksen nähtävilläolosta oli ilmoitettu normaaliin tapaan kaavakuulutuksella.

Kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä on lähetettävä tieto niille kunnan jäsenille sekä muistutuksen tekijöille, jotka kaavan nähtävillä

ollessa ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa. Tällöin mielipiteensä lähettäneelle tullaan toimittamaan tieto päätöksen hyväksymisestä.

Uunisaaren laiturijärjestelyt

Muistutuksessa ja kirjeessä pidettiin sekä hyvänä että huonona Uunisaarensalmeen esitettyä uutta sijaintia tilapäiselle kiinnittymis- ja vierasvenelaiturille. Kirjeessä Uunisaarensalmea pidettiin liian kapeana ja matalana uusille laitureille. Toisessa muistutuksessa sijaintia pidettiin hyvänä ja toivottiin sen nopeaa toteuttamista. Samoin Uunisaaren uimarannan vieressä olevan laiturialueen poistamista pidettiin sekä hyvänä että huonona ratkaisuna. Kirjeen mukaan pistäytymislaitureita pitäisi olla saarissa enemmänkin, kun taas toisessa muistutuksessa pidettiin hyvänä, että uimareilla on väljä turvallinen uintitila.

Vastine

Laiturialue siirrettiin Uunisaaren uimarannan puolelta Uunisaarensalmeen, jotta uimarannan alue pysyy turvallisena. Jatkosuunnittelussa tutkitaan laiturien sijoitus tarkemmin turvallisuus ja vesiliikenne huomioiden. Uunisaarensalmen ruoppaustarve tutkitaan jatkosuunnitteluvaiheessa.

Viitesuunnitelman yhteneväisyys kaavaehdotuksen kanssa

Kirjeen mukaan viitesuunnitelma ei ole kaavaehdotuksen mukainen. Viitesuunnitelmassa ei ole osoitettu paikkaa huoltoasemalle eikä septityhjennyspisteelle. Kirjeessä todetaan, että toteutus viitesuunnitelman mukaisesti heikentää satama-alueen palveluita ja toimintaa. Kaavaehdotuksessa tulee Liuskaluodon huoltoasema ja septityhjennysasema sijoittaa alueelle velvoittavasti.

Vastine

Viitesuunnitelma on ollut kaavan laadinnan pohjana, mutta viitesuunnitelma ei määrittele toteutusta. Tietyiltä osin viitesuunnitelmia ei tarkoituksellisesti ole tehty liian tarkasti, jotta kaavan pohjalta mahdollistetaan toteutettavaksi mahdollisimman laadukas ratkaisu. Kaavaehdotuksessa määräysten kaupunkikuva, rakennussuojelu ja rakentaminen – osuudessa ohjataan uudisrakentamisen kokoa ja soveltuvuutta olemassaolevaan rakennuskantaan ja ympäristöön. Määräyksiä on Liuskaluodon osalta tarkennettu toimintojen, rakennusalan sijoittumisen ja korkeuden suhteen.

Vuorovenelaituri Merisataman rannasta Liuskaluodolle ja veneväylän leveys

Muistutuksen mukaan nykyinen vuorovene-/yhteysvenelaituri mahdollistaa Liuskasaaren veneiden kiinnittymisen rantaan ja riittää nykyisellään kasvavallekin yhteysveneliikenteelle. Laituria ei tule laajentaa, eikä

uusia laiturirakenteita esitettyyn sijaintiin tule mahdollistaa yhteyslaiturin molemmin puolin olevien laitureiden turvallisen käytön mahdollistamiseksi nykyisellään. Alueen kaavamerkintä tulee olla lv-3 (Alueen osa, jolle ei saa sijoittaa laitureita). Merisataman veneväylän esitetään pysyvän tarpeeksi leveänä ja turvallisena.

Vastine

Vuorovenelaiturin kokoa Merisataman rannan puolella on tarkistettu ja ympäröivä vesialue on osoitettu lvw-2 –merkinnällä mielipiteen mukaan: ”Vesialueena säilytettävä venesatama-alueen osa, jolle ei saa sijoittaa laitureita”. Laiturien sijoitus tutkitaan tarkemmin jatkosuunnittelussa turvallisuus ja vesiliikenne huomioiden.

Talvisäilytys

Kirjeen mukaan Merisataman saarten asemakaavamuutos lisää alueen venepaikkoja olennaisesti esittämättä kuitenkaan varsinaista ratkaisua sen kautta entisestään heikkenevään talvisäilytysongelmaan esimerkiksi tarkoituksenmukaisella kaavamääräyksellä. Kirjeessä todetaan myös, että kaupungin tulee jatkossa osoittaa sisäistä yhteistyökykyään kehittämällä mekanismi, jolla kaavoilla mahdollistetuille venepaikoille ohjataan myös talvisäilytysmahdollisuuksia Veneiden talvisäilytys Helsingissä -raportin esittämällä toimintatavoilla.

Vastine

Merisataman saaret kaava-alueen maa-alue on rajallinen, joten tämän kaavahankkeen puitteissa veneiden talvisäilytyspaikkoja ei voida esittää enempää kuin mitä Sirpalesaaren telakka-alueen kasvattamisella saavutetaan. Veneiden talvisäilytysaasteisiin pyritään vastaamaan jatkossa Veneiden talvisäilytys Helsingissä –raportin mukaisesti.

Liuskaluodon rakentaminen ja toiminnot

Muistutuksessa todetaan, että Liuskaluodolle osoitettu rakennusala on ylimitoitettu ja tulee peittämään vapaan näkymän saaren yli katsottuna Merisatamanrannasta horisonttiin. Kaavan tavoitteeksi osoitettu maisemansuojelu ei toteudu. Lisäksi muistutuksessa todetaan, että luodolle saa sallia vain teknisesti välttämättömiä rakennuksia. Kirjeen mukaan kaavaehdotuksessa tulee Liuskaluodon huoltoasema ja septityhjennysasema sijoittaa alueelle velvoittavasti.

Vastine

Kaavamääräysten kaupunkikuva, rakennussuojelu ja rakentaminen – osuudessa ohjataan uudisrakentamisen soveltuvuutta olemassaolevaan rakennuskantaan ja ympäristöön. Määräyksiä on Liuskaluodon osalta tarkennettu toimintojen, rakennusalan sijoittumisen ja korkeuden suhteen. Museoviraston lausunnon mukaan kaavamuutos ei vaikuta haitallisesti Suomenlinnan maailmanperintökohteeseen. Suomenlin-

nasta katsoen Merisataman saaret jäävät suurelta osin Harakan ja Särkän taakse ja Eiranrannasta katsoen olennaista on puolestaan se, miten uusi rakentaminen istuu osaksi saarten nykyistä rakennuskantaa ja merellistä maisemaa. Museoviraston lausunnon mukaan uudisrakennusalat on hajautettu kolmelle saarelle, mikä jatkaa saarten suhteellisen pienimuotoista rakentumisen periaatetta. Museovirasto lausuu myös, että saarten nykyisen toiminnan edellytysten parantaminen tukee Suomenlinnan merimaisemaan soveltuvan käytön säilymistä.

Aallonmurtajat

Muistutuksessa todetaan, että ulkomeren puolelle rakennettavien aallonmurtajien korkeus on määriteltävä asemakaavassa siten, että horisontti näkyy Merisatamanrannassa käveleville.

Vastine

Asemakaavassa on määrätty sekä nykyisten että kaavassa sallittavien aallonmurtajien harjan enimmäiskorkeudeksi +3,0 metriä.

Meritäytöt

Muistutuksen mukaan kaikkiin meritäyttöihin tulee suhtautua äärimmäisellä pieteetillä ja niiden pinta-ala tulisi määritellä.

Vastine

Meritäytöistä on laadittu erillinen kaavamääräys: Saarten ja mantereen välisellä merialueella ei sallita meritäyttöä. Lisäksi aluemääräyksiä on tarkennettu tämän mukaan.

Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välinen vesiliikenneyhteys

Muistutuksessa toivotaan, että vesiyhteys Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välistä osoitetaan pursiseurojen käyttöön.

Vastine

Asemakaavassa ei osoiteta vesiyhteyden käyttäjiä erikseen, mutta tätä voi ohjata tarvittaessa opastein.

Telakka-alueen aitaus

Muistutuksessa toivotaan, että telakka-alueelle mahdollistetaan aitaaminen.

Vastine

Merellisen strategian mukaan Helsingin saaria avataan virkistyskäyttöön. Saarten osittainen aitaaminen ei sovi tähän luonteeseen. Telakka-alueella on mahdollista opastein osoittaa läpikulkukiellot. Samoin julkiset kävelyreitit on hyvä esittää selkein opastein.

Merisataman kuormitus

Muistutuksessa esitettiin huoli Merisataman alueen kasvavasta liikenteestä ja ehdotettiin läpiliikenteen kieltämistä Merisataman läpi. Lisäksi ehdotettiin opastekylttejä, jotka rajoittavat nopeutta ja aallon muodostusta alueella. Lisäksi muistutuksessa toivottiin yrittäjien melun tuottamisen vähentämistä alueella ja mantereen puolen liikenneväylien selkeyttämistä sekä suurten ajoneuvojen ajon rajoittamista. Merisataman alueesta toivotaan tehtäväksi selvitys sen kuormituskyvystä.

Vastine

Merellisen strategian mukaan kaupunki edistää rantojen, saarien ja merialueiden avaamista kaupunkilaisille. Saaret ovat osa Helsingin virkistys- ja kaupunkiluontoverkosta, jota asemakaavan muutos vahvistaa. Kaava-alueella on luonnontilaisen kaltaisia alueita, jotka ovat kaupungin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita. Nämä alueet säilyvät pääpiirteissään nykyisellään.

Väylävirasto pitää tärkeänä, että väylät pidetään turvallisena navigoida. Veneilijöillä tulee olla helppo, turvallinen ja suojaisa kulkuväylä, jolla pienempien veneiden on mahdollista pysyä poissa kauppamerenkulun käyttöön tarkoitetuilta väyliltä. Jatkosuunnittelussa rantarakenteiden suunnittelussa, sijoittamisessa sekä toteuttamisessa tulee huomioida vesiliikenteen aiheuttama aallokko ja rantaerosio. Vesiliikenteen nopeutta ja aallonmuodostusta ohjaavat opasteet hoidetaan kaupungin toimesta vesiliikenteen ohjauksessa myöhemmässä vaiheessa. Merisatamanrannan autoliikenne ei sisälly Merisataman saarten kaava-alueen rajaukseen.

Asemakaavan vaikutukset arvioidaan tarpeellisilta osin.

Linnuille turvalliset lasiseinät

Muistutuksen mukaan rakennusten lasiseinät on toteutettava linnuille turvallisesti.

Vastine

Rakennusten suunnittelua ohjaa rakennusvalvontapalvelut. Rakenteet tulee suunnitella niin, että ne ovat rakennuslain ja -asetusten mukaiset.

Viranomaisten lausunnot

Kaavaehdotuksesta saatiin viranomaisten lausuntoja sen ollessa julkisesti nähtävillä. Lausunnoissa esitetyt huomautukset kohdistuivat Liuskaluodolle osoitettuun rakennusalaan, rakentamiskorkeuteen sekä kaavan suojelumerkintöihin.

Lausunnot saatiin seuraavilta tahoilta:

- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)

- Uudenmaan ELY-keskus
- Museovirasto
- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, kaupunginmuseo

Lisäksi seuraavat tahot ilmoittivat, ettei ole lausuttavaa: Helen Sähköverkko Oy ja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Vastineet lausuntoihin

Liuskaluodon rakennusala

Uudenmaan ELY-keskus suhtautuu Liuskaluodolle osoitettuun rakennusalaan varauksellisesti, rakennuksen muuttaessa avoimen saariympäristön suljetuksi. Puolitoistakerroksisen 1000 k-m²:n rakennusala on suuri ja uudisrakennus tulee peittämään näkymiä saarille ja merelle sekä muuttamaan ikonista maisemaa. Rakennuksen mittakaavaa ja massoittelua tulee vielä harkita. Kaupunginmuseo esittää lausunnosaan, että uudisrakennuksen suunnittelua ohjataan kaavassa vielä siten, että se sopeutuisi laajalle näkyvänä uudisrakennuksena paremmin Merisataman edustan miljööseen eikä mahdollistettaisi rakennuksen ulottamista vesialueen puolelle. Sen sijaan Museoviraston näkemyksen mukaan kaavamuutos ei vaikuta haitallisesti Suomenlinnan maailmanperintökohteeseen. Suomenlinnasta katsoen Merisataman saaret jäävät suurelta osin Harakan ja Särkän taakse ja Eiranrannasta katsoen olennaista on puolestaan se, miten uusi rakentaminen istuu osaksi saarten nykyistä rakennuskantaa ja merellistä maisemaa. Museoviraston lausunnon mukaan uudisrakennusalat on hajautettu kolmelle saarelle, mikä jatkaa saarten suhteellisen pienimuotoista rakentamisen periaatetta. Museovirasto lausuu myös, että saarten nykyisen toiminnan edellytysten parantaminen tukee Suomenlinnan merimaisemaan soveltuvan käytön säilymistä.

Vastine

Kaavamääräysten kaupunkikuva, rakennussuojelu ja rakentaminen – osuudessa ohjataan uudisrakentamisen soveltuvuutta olemassaolevaan rakennuskantaan ja ympäristöön. Määräyksiä on Liuskaluodon osalta tarkennettu rakennusalan sijoittumisen ja korkeuden suhteen.

Vesialueelle rakentaminen

Uudenmaan ELY-keskus huomauttaa, että uudet laiturit, vesialueen täytöt ja majakan rakentaminen saattavat tarvita vesilain mukaisen luvan. Kyse ei ole aina luvanvaraisista hankkeista, joten luvantarve arvioidaan vesilain 3 luvun 2 §:n (vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus) perusteella. Luvantarpeesta voi pyytää lausunnon Uudenmaan ELY-keskukselta.

Vastine

Vesialueelle rakentamisen luvanvaraisuus ratkaistaan jatkosuunnittelu-
vaiheessa.

Turvalliset rakentamiskorkeudet

Helsingin kaupungin ja Ilmatieteenlaitoksen yhteistyönä vuonna 2016 valmistuneen selvityksen ”Turvalliset rakentamiskorkeudet Helsingin rannoilla vuosina 2020, 2050 ja 2100” perusteella turvallinen rakentamiskorkeus kaava-alueella vaihtelee välillä N2000 +3,23...3,7 metriä. Kyseinen arvio perustuu skenaarioon vuonna 2100 tapahtuvasta keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuvasta tulvasta. Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan rakentamisen korkeutta ohjaavaa kaavamääräystä tulee muokata niin, että esitetty korkeustaso on linjassa em. selvityksen tulosten kanssa.

Vastine

Määräystä on muutettu selvityksen mukaiseksi ”Suunniteltaessa ja rakennettaessa rakennuksia korkeustason +3,7 alapuoliselle alueelle on rakennusten käyttöikä, toimintoja sekä teknisiä ratkaisuja määritettäessä otettava huomioon ohjeistus alimmista suositeltavista rakentamiskorkeuksista meren rannalle rakennettaessa.”

Vedenalainen kulttuuriperintö

Sirpalesaaren ja Liuskasaaren välissä on puurunkoisen laivan hylky, joka on merkitty kaavaan sm-merkinnällä. Jos ruoppaaminen tai muu rakennustyö myöhemmin uhkaa vahingoittaa hylkyä, hylky on ajoitettava ja tutkittava muinaismuistolain säätämällä tavalla. Hylkyyn on kaavassa liitetty hylkyä turvaava kaavamääräys (sm). Helsingin kaupungin museo – Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo toteaa, että Museovirasto toimii vedenalaisen kulttuuriperinnön asiantuntijana, ja näin ollen kyseiseen Muinaismuistolain suojelemaan kohteeseen vaikuttavista suunnitelmista on pyydettävä Museoviraston lausunto. Tämä tulee korjata kaavamääräykseen. Museovirasto toteaa lausunnossaan, että sm-merkinnän sijaintia ja laajuutta pitäisi kaavakartalla tarkistaa muinaisjäännösrekisterin ja Nordic Maritime Groupin 7.4.2020 inventointiraportin mukaiseksi.

Vastine

Kaavamääräys on korjattu muotoon ”Muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty ilman mm-lain perusteella annettua lupaa. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä Museoviraston lausunto.” Sm-merkinnän sijainti ja koko on tarkistettu kaavakartalla.

Uudet suojelumerkinnot

Kaavaselostuksessa tulisi kaupunginmuseon mielestä tuoda selkeästi esiin ne rakennukset, joiden säilymistä kaava ei turvaa. Kaupunginmuseo pitää valitettavana, jos HSS:n Liuskasaassa sijaitseva entisen pienikokoisen puurakenteisen vartiotuvan (arkkitehti Runar Finnilä 1931) ja varhaisemman puurakenteisen, huopakatteisen kookkaan mm. varastotiloja sisältävän 1900-luvun alkupuolen rakennuksen säilymistä ei turvattaisi osana perinteikkään HSS:n pitkstä toimintahistoriasta kertovina rakennuksina. Kaupunginmuseo esittää, että niille annetaan kaavassa suojelumääräys.

Vastine

Kaavaselostusta on täydennetty kyseiseltä osin. Entiselle vartiotuvalle osoitetaan kaavassa suojelumerkintä sr-2. 1900-luvun alkupuolen rakennus on kokenut muutoksia ajan saatossa ja se ei edusta enää puhtaasti alkuperäistä rakennustyyliä, joten sille ei kaavassa osoiteta suojelumerkintää.

Sammon salonki

Kaupunginmuseon lausunnon mukaan asemakaavaselostuksessa tulee tuoda esille alun perin Suomalaisen pursiseuran ravintolana toimineen nykyisin ravintola Saaren sisätiloissa sijaitseva jäänsärkijä Sammon salonki. Arkkitehti Esko Lehesmaa suunnitteli Suomalaisen Pursiseuran ravintolarakennuksen ja kokous- ja majoitushuoneita sisältävän seuramajarakennuksen vuonna 1963. 1960-luvun modernismia edustavat rakennukset muodostavat arkkitehtonisen kokonaisuuden ja niiden suunnittelussa kallioiset maastonmuodot on taitavasti huomioitu. Paviljonkimaisen ravintolarakennuksen ravintolasalin suurien ikkunoiden kautta avautuvat upeat merelliset maisemat. Arkkitehti oli erikoistunut merellisten rakennusten suunnitteluun, hän arvosti myös meri- ja laivahistoriaa, josta kertoo esim. se, että hän siirretti romutettavaksi suunnitellun Sampo-jäänsärkijän (rakennettu 1898) salongin uuteen pursiseuran ravintolarakennukseen, missä se edelleenkin palvelee ravintolan kabinettina ja henkii 1800-luvun arvokkuutta lakattuine jalopuupaneeleineen. Kaupunginmuseo toteaa, että tämän tulee käydä ilmi selostustekstistä.

Vastine

Sammon salongista on lisätty tekstiosuus kaavaselostukseen.

Saarten vesihuolto

HSY:n lausunnon mukaan Merisataman saarten mahdolliset uudet vesijohdot ja viemärit tai nykyisten johtolinjojen kapasiteetin lisääminen tulee toteuttaa yksityisin järjestelyin vesilaitostoiminnan ulkopuolisella rahoituksella kuten tähänkin asti.

Vastine

Vesijohdot ja viemärit huomioidaan alueen toteutussuunnitteluvaiheessa yksityisin järjestelyin.

Julkisen nähtävilläolon jälkeinen vuorovaikutus

Julkisen nähtävilläolon jälkeen tehdyistä muutoksista on neuvoteltu asianomaisten hallintokuntien kanssa. Niitä, joiden etua muutokset koskevat, on kuultu erikseen sähköpostilla.

Esitetyt huomautukset kohdistuivat Merisataman venesatama-alueiden kaavamerkintöihin.

Vastineet

Merisataman venesatama-alueiden kaavamerkintöjä on tarkennettu.
